

Tri slobode pod lupom

Prikaz slučajeva kršenja osnovnih ljudskih prava u Srbiji

17 - 30. decembar 2021. godine

Sloboda izražavanja

Targetiranje aktivista u Šapcu

U ranim jutarnjim časovima 17. decembra 2021. godine, [na ulicama grada Šapca su osvanuli plakati u formatu „poternica”](#) na kojima se nalazi glavna i odgovorna urednica portala *Podrinjske* Isidora Kovačević, šabački advokat Dragan Mijailović i jedna maloletna osoba. Portal *Podrinjske* navodi da ovo crtanje mete predstavlja dokaz da su novinari i novinarka u Srbiji najugroženiji/e i da su bez ikakve zaštite. Navode da je ovaj slučaj podstaknut atmosferom pred predstojeće izbore kao i razokrivanjem malverzacija u vezi sa gradonačelnikom Šapca Aleksandrom Pajićem, o kojima su *Podrinjske* ranije pisale. [U izjavi za televiziju N1 od 20. decembra 2021. godine](#), Kovačević navodi da nije sigurna da li su poternice i dalje na svojim mestima po gradu, jer nije izlazila iz kuće zato što se oseća nebezbedno. [Povodom ovog slučaja su reagovale](#) Koalicija za slobodu medija i Platforma Tri slobode, pozivajući nadležne da hitno pronađu počinioc, odnosno one koji su ove plakate naručili i štampali.

Vredanje novinara N1 prilikom izveštavanja sa sednice lokalnog parlamenta

Novinar televizije N1 Milan Nikić **vredan je prilikom boravka i izveštavanja iz zgrade lokalnog parlamenta u Batočini tokom održavanja sednice ove institucije.** Nikić je rekao da su mu odbornici vladajuće Srpske napredne stranke i predsednik ove opštine Zdravko Mladenović upućivali pretnje, a između ostalog, pitali su ga da li je najavio dolazak na sednicu, nazivali su ga „ovnom”, govorili mu da izađe iz sale, dok je Mladenović pretio da će zvati obezbeđenje i policiju, ali ni jedni ni drugi nisu došli. Nikić navodi da se nije raspravljao sa odbornicima, već je tražio odgovor na pitanje da li je sednica javna ili ne, kao i da je pokušavao da najavi svoj dolazak ali mu se na zvaničan broj ove institucije niko nije javio. Povodom ovog slučaja je reagovalo Nezavisno udruženje novinara Srbije (NUNS), osuđujući ponašanje lokalnih funkcionera iz Batočine koji su kolegu Nikića uznemirili toliko da je rekao da ima zdravstvene smetnje povodom ovog incidenta. Navedeno je da je Zakonom o lokalnoj samoupravi, odnosno članom 35. ovog propisa, predviđeno da su „sednice skupštine opštine javne” i da „Skupština opštine može odlučiti da sednica skupštine ne bude javna iz razloga bezbednosti i drugih razloga utvrđenih zakonom”. S obzirom da nije došlo do kršenja zakona jer ne postoji obaveštenje o tome da je sednica bila zatvorenog tipa, NUNS je pozvao na odgovornost lokalnih funkcionera i naveo da je potrebno utvrditi da li u ovom incidentu postoji osnov za krivično delo.

Bezbednosno-informativna agencija zastrašivala aktivistu

Nataša Kandić ispred Regionalne komisije za utvrđivanje činjenica o ratnim zločinima i drugih teških povreda ljudskih prava počinjenim na teritoriji nekadašnje SFRJ od 1. januara 1991. do 31. decembra 2001. godine (REKOM), zatražila je od Bezbednosno-informativne agencije (BIA) da prestane sa kampanjom zastrašivanja regionalnih mirovnih aktivista. Reagovanje je usledilo nakon što je BIA zadržala aktivistu i direktora televizije *Klan Kosova* Adriatika Keljvendija na beogradskom aerodromu, i prilikom dolaska 17. decembra i prilikom odlaska iz Beograda 19. decembra 2021. godine, gde je boravio u okviru XIV Foruma za tranzicionu pravdu u postjugoslovenskim zemljama. U saopštenju se navodi da je zadržavanje Keljvendija od strane pripadnika BIA postala praksa, jer je više puta prethodnih godina bio zadržavan i ispitivan o razlozima dolaska i političkim stavovima. Navodi

se da je BIA ovim postupkom pokazala da je poluprivatna institucija i da se ponaša prema građanima Kosova kao što se ponašala osamdesetih i devedesetih, sa sumnjom i nipodaštavanjem dostojanstva.

Napadnut Pride info centar

Izlog Prajd info centra [išaran je u noći između 23. i 24. decembra](#) grafitima koji veličaju osuđenog ratnog zločinca Ratka Mladića. Kako se navodi iz Beograd Prajda, Prajd info centar je napadnut čak 11 puta od svog otvaranja, a nalazi se u neposrednoj blizini zgrada u kojima se nalaze najviše državne institucije koje imaju dvadesetčetvoročasovnu zaštitu. Još se navodi da ovakav napad dolazi pred održavanje EuroPride 2022, koji se organizuje u septembru sledeće godine. [Na snimku koji je objavio Beograd Prajd](#), vidi se grupa od 7 mladih muškaraca koji šaraju izlog Prajd info centra te noći.

Novinarska ekipa NewsMax Adria sprečavana u radu tokom izveštavanja iz Narodne skupštine

Nezavisno udruženje novinara Srbije (NUNS) [osudilo je ograničavanje rada ekipe NewsMax Adria](#), odnosno snimatelja tog medija i novinarku Jasmine Dobrilović, tokom izveštavanja iz Doma Narodne skupštine Republike Srbije. Kako se navodi u saopštenju, predsednik Narodne skupštine Ivica Dačić, prvo je ignorisao pitanja novinarku Dobrilović, da bi kasnije obezbeđenje onemogućilo snimatelja NewsMax Adria da snima u holu Doma, dok je Dačić započeo raspravu sa novinarkom. NUNS saopštenjem ističe da su javni funkcioneri dužni da odgovaraju na pitanja koja se postavljaju u javnom interesu, naročito u zgradi institucije kakva je Narodna skupština.

Predsednik opštine Bujanovac najavio zabranu portalu *Bujanovačke* u vezi sa praćenjem rada Opštinskog veća

Predsednik opštine Bujanovac Nagip Arifi najavio je na sednici Opštinskog veća od 25. decembra 2021. godine, da će portalu *Bujanovačke* [biti zabranjeno da izveštava sa sednica ove institucije](#). Ovakav korak dolazi nakon prethodnog pisanja *Bujanovačkih*, u kojem je bilo reči o pretnjama Arifija u kojima je upozoravao medije da ne objavljuju njegove porodične fotografije. NUNS navodi da je ova “zabrana” kršenje zakona i da je ponašanje predsednika opštine Bujanovac neprimereno i nedopustivo kao i da je Arifi dužan da omogući novinarima da nesmetano rade svoj posao.

Sloboda okupljanja

Novinarka i aktivistkinja iz Sente tereti se za organizaciju protesta

[Novinarka i aktivistkinja Minja Delić iz Sente](#) tereti se za nezakonito organizovanje javnog okupljanja zbog čega joj prethodi prekršajna kazna u iznosu od 100.000 do 150.000 dinara. U pitanju je prekršaj iz Zakona o javnom okupljanju, odnosno člana 12. ovog Zakona, po kojem je okupljanje potrebno prethodno prijaviti Ministarstvu unutrašnjih poslova. Delić navodi da je policija tereti da je organizovala okupljanje građana u Senti, 11. decembra 2021. godine, i da se u Srbiji vodi samo još jedan slučaj ovakvog tipa u vezi sa ekološkim protestima. Ona navodi da jeste pozvala građane i građanke na okupljanje ali i da se iza prijave nalazi i činjenica da vodi jednu malu Facebook grupu na temu zaštite životne sredine u ovom mestu, i da je ekološkim delovanjem „očigledno naljutila mnoge”. Navodi da je cilj ove prijave njeno ućutkivanje koje bi trebalo da posluži kao primer svima drugima koji su aktivni u svojoj zajednici. Navodi još da ovaj postupak vidi kao kršenje slobode mirnog i spontanog okupljanja, ali i kao vid zastrašivanja onog malog dela građana koji se pobune u malim i ućutkanim sredinama.

Sloboda udruživanja

Ekološko udruženje tvrdi da policija koristi nedozvoljen softver za prepoznavanje lica

Ekološko udruženje *Eko straža* objavilo je da poseduje informacije o tome da je novosadska policija koristila softver za automatsko prepoznavanje lica, kako bi identifikovala učesnike i učesnice ekoloških protesta u ovom gradu. Iz ovog udruženja tvrde da su im zaposleni u Ministarstvu unutrašnjih poslova potvrdili da se takav softver koristi prilikom identifikacije okupljenih na protestima, da je u upotrebi od 2019. godine, uz opise uređaja na kojima se koristi ovaj sistem prepoznavanja. Navodi se da je jedan takav uređaj za snimanje viđen kod osobe za koju se pretpostavlja da je pripadnica Ministarstva unutrašnjih poslova, koja je navodno tim uređajem snimala okupljene građane i građanke u Šapcu. Isto se navodi da ovo objašnjava pristigle prekršajne kazne građanima i građankama koji nisu bili legitimisani na licu mesta tokom pomenutih protesta. Bojan Perkov iz SHARE Fondacije, koja se bavi pitanjem pametnih kamera od 2019. godine, kada su ministar unutrašnjih poslova Nebojša Stefanović i direktor policije Vladimir Rebić najavili postavljanje na hiljade ovih kamera u Beogradu, izjavio je da se ne može sa sigurnošću tvrditi da pomenuti uređaji služe za takvo snimanje. Perkov takođe navodi da je sličan projekat obustavljen nakon što je Poverenik za informacije od javnog značaja i zaštitu podataka od ličnosti ranije podneo primedbu jer obrada podataka o ličnosti putem pomenutog softvera nema utemeljenje u zakonu. Zatim je predlogom Nacrta Zakona o unutrašnjim poslovima bilo predviđena identifikacija putem ovog sistema, ali je zbog pritiska domaće i međunarodne javnosti nacrt povučen. Na osnovu ovih navoda je [reagovao i Poverenik za informacije od javnog značaja i zaštitu podataka od ličnosti](#), koji je tražio od Ministarstva unutrašnjih poslova da se izjasni, a po dobijanju odgovora će razmotriti postojanje osnova za reagovanje u skladu sa zakonom.

Monitoring

Evropski parlament usvojio rezoluciju o prinudnom radu na gradilištu fabrike guma *Linglong* u Zrenjaninu i ekološkim protestima u Srbiji

[Evropski parlament usvojio je rezoluciju 16. decembra 2021. godine](#) o prinudnom radu 500 vijetnamskih radnika u okviru gradilišta fabrike guma *Linglong* u Zrenjaninu, ali i povodom ekoloških protesta koji su u Srbiji organizovani prethodnih vikenda. U ovoj rezoluciji, Evropski parlament izražava zabrinutost povodom slučaja prinudnog rada, kršenja ljudskih prava i trgovine ljudima u vezi sa 500 vijetnamskih radnika koji su angažovani na gradilištu fabrike *Linglong* i poziva vlasti u Srbiji da ovaj slučaj istraže, da dozvole nesmetan pristup gradilištu i barakama relevantnim akterima i da izveste institucije EU o zaključcima pomenute istrage. Srbija je pozvana da uskladi svoje zakonodavstvo u oblasti rada sa onim u EU i sa međunarodnim dokumentima koje je ratifikovala. Takođe, Evropski parlament je zabrinut povodom napada ekstremističkih i huliganskih grupa na mirne proteste u Srbiji, prekoračenje ovlašćenja policije prilikom delovanja na ovim protestima i pozvao je vlasti da istraže ove slučajeve kao i propust policije da zaštiti mirne demonstrante od napada ekstremističkih grupa. U vezi sa pomenutim grupama, Evropski parlament je osudio ulogu huliganskih grupa koji čuvaju mural posvećen Ratku Mladiću i prateće incidente koji pokazuju vezu policije i ovih grupa, ali je i zabrinut jer vlast ne pokazuje volju da trajno ukloni mural uprkos odlukama lokalne vlasti. Za kraj, u rezoluciji se takođe izražava zabrinutost zbog ograničenog trajanja javne rasprave za Zakon o referendumu i narodnoj inicijativi i amandmane na Zakon o eksproprijaciji. Povodom ove rezolucije, [istog dana je reagovao i ministar unutrašnjih poslova Aleksandar Vulin](#), koji je izjavio da se poslanici Evropskog parlamenta „u svojim zemljama ne pitaju ništa, zato svoje frustracije leče na Srbiji”. Takođe je izjavio da će MUP raditi po zakonu, a „evroposlanici mogu samo da pate što je tako”.

Presuda u slučaju paljenja kuće novinaru Jovanoviću vraćena na ponovno odlučivanje

Apelacioni sud u Beogradu ukinuo je 25. novembra 2021. godine prvostepenu presudu Drugog osnovnog suda u Beogradu od 23. februara 2021. godine, kojom su bivši predsednik Gradske opštine Grocka Dragoljub Simonović i Aleksandar Marinković osuđeni na 4 godine i tri meseca zatvora, i Vladimir Mihailović na 4 godine zatvora, zbog paljenja kuće novinaru Milanu Jovanoviću. U obrazloženju Apelacionog suda se navodi da postoji razlika između javno objavljene presude i pismenog otpravka presude koji je dostavljen učesnicima u krivičnom postupku. Takođe se navodi da je sud, menjajući posledicu iz osnovnog oblika krivičnog dela, načinio bitnu povredu postupka jer u presudi nisu navedeni razlozi o činjenicama koji su predmet dokazivanja. Navodi se da je utvrđeno da je sud izmenio dispozitiv presude u odnosu na optužni akt, bez navedenog razloga zbog čega je to učinjeno, prilikom čega je obrazloženo samo da je izostavljeno zanimanje Jovanovića, navodom da zanimanje nije obeležje krivičnog dela. Za kraj, Apelacioni sud navodi da prvostepeni sud, na osnovu dokaznog postupka, mora da formuliše presudu tako da u njoj navede one činjenice koje smatra dokazanim, a izostavi one navode koje nisu dokazani, a za zaključak mora da iznese jasne razloge zbog kojih je doneo isti. Povodom ove odluke Apelacionog suda [se oglasilo i Nezavisno udruženje novinara Srbije \(NUNS\)](#), koje je navelo da je poražavajuće da se presuda poništava iz proceduralnih razloga, kao i da ovaj slučaj “pali crveni alarm” jer pretili da traje u nedogled. NUNS takođe izražava zabrinutost jer su novinar Jovanović i njegova supruga bili izloženi pritisku i kriminalizaciji tokom trajanja procesa, a ponavljanje postupka će samo produžiti i njihovu agoniju kao i zbog toga što je Jovanoviću oduzeta policijska zaštita.

Radna grupa Konventa o EU za poglavlje 23 bojkotovala razgovor sa predsednicom Vlade

Radna grupa za poglavlje 23 Nacionalnog konventa o Evropskoj uniji odbilo je poziv za učešće u dijalogu sa državnim institucijama u vezi sa predstojećim referendumom tokom referendumske kampanje. [U saopštenju Radne grupe](#) usmerenom ka predsednici Vlade Srbije Ani Brnabić rečeno je da učešće u dijalogu na temu referenduma tokom referendumske kampanje može da ugrozi kredibilitet Nacionalnog konventa, kao i legitimitet referenduskog procesa, u skladu sa članovima 27. i 28. Zakona o referendumu i narodnoj inicijativi. Predsednica Vlade Brnabić je izjavila da je ovo “velika sramota za civilno društvo u Srbiji” i da je ovo “veliki šamar demokratiji kakav demokratija u Srbiji nikad nije videla”, dok je komentarisala oduku Radne grupe.

Odbijena tužba protiv ministra unutrašnjih poslova zbog vređanja Albanaca

[Apelacioni sud u Beogradu doneo je presudu](#) 21. septembra 2021. godine kojom se odbija žalba Nacionalnog saveta albanske nacionalne manjine (NSANM) povodom presude Višeg suda u Beogradu od decembra 2020. godine, kojom je odbijena tužba NSANM protiv ministra unutrašnjih poslova Aleksandra Vulina, zbog upotrebe pogrdne odrednice “Šiptar”. Pomenuta tužba se odnosi na nekoliko izjava ministra Vulina tokom 2019. godine, u kojima je Albance nazivao pogrdnim terminom “Šiptar”. Zanimljivo je da se Apelacioni sud u ranijim predmetima već određivao prema ovom terminu, odnosno 2018. godine u predmetu po tužbi Anite Mitić protiv lista *Informer*, donoseći presudu kojom je potvrdio prethodnu presudu Višeg suda u Beogradu, kojom je termin “Šiptar” okarakterisan kao “politički nekorektan i uvredljiv” u srpskom jeziku za pripadnike albanske nacionalnosti koji žive na Kosovu. Predsednik NSANM Ragmi Mustafa je povodom ove presude izjavio da će biti uložena žalba Ustavnom sudu, kao i da ovaj slučaj pokazuje stanje u pravosuđu u Srbiji, i da ono nema dovoljno hrabrosti da bude nezavisno u odnosu na ministra policije.

Nastavljeno emitovanje prekršajnih naloga zbog učesća u blokadama, udruženja i organizacije solidarno uz građane i građanke

Nastavljena je emisija prekršajnih naloga građanima i građankama koji su učestvovali u ekološkim protestima širom Srbije. Mnoga udruženja i organizacije su izrazile solidarnost sa oštećenim učesnicima protesta i ponudili su im pravnu i novčanu pomoć. Među njima su i Građanske inicijative, koje su u svojoj evidenciji zabeležile 146 slučajeva izdavanja prekršajnih naloga, a oštećenima je ponuđeno plaćanje prekršajnih kazni. Povodom ovoga, Građanske inicijative su pokrenule i kampanju pod nazivom “[Sloboda se u Srbiji plaća](#)”, u kojoj su pozvali građane i građanke Srbije da doniraju novac za plaćanje pomenutih kazni. Iz Građanskih inicijativa se navodi da su građani i građanke na ulicama branili životnu sredinu, kao i pravo na dostojanstven život.

Evropski sud za ljudska prava traži od Vlade Srbije da se izjasni o napadima na aktiviste

Inicijativa mladih za ljudska prava (YIHR Srbija) saopštila je da je [Evropski sud za ljudska prava naložio Vladi Srbije](#) da odgovori na niz pitanja o koracima koji su preduzeti radi zaštite aktivista YIHR Srbija nakon pretnji koje su usledile nakon zabrane skupa ove organizacije 9. novembra 2021. godine, a u okviru kojeg je planirano uklanjanje murala **Ratka Mladića u Beogradu**. Nakon propusta institucija da zaštite aktiviste, YIHR Srbija se obratila Evropskom sudu za ljudska prava koji je sada naložio Vladi da odgovori na pitanja koja se tiču preduzetih koraka po pitanju pretnji i napada na kancelariju YIHR Srbija, kao i o postupcima koji su pokrenuti u ovim slučajevima. YIHR Srbija saopštava da su napadi na njih deo iste matrice u okviru koje su napadnute prostorije Žena u crnom, kojima je nasilno otet i jedan transparent sa natpisom “Nikada nećemo zaboraviti genocid u Srebrenici”.